

Beslutningsforslag nr. B 26. Fremsat den 14. december 2001 af Villy Søvndal (SF),
Anne Baastrup (SF) og Aage Frandsen (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om sikring og udvikling af social og samfundsmæssig bæredygtighed

Folketinget pålægger regeringen snarest muligt og inden udgangen af denne folketingssamling at iværksætte de nødvendige initiativer således, at stat, amter og kommuner fremover skal

medtænke en social bæredygtig udvikling – i lighed med økologisk og økonomisk bæredygtighed.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget er en uændret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 70 fra Folketingsåret 2001-02, 1. samling, se Folketingstidende 2001-02, 1. samling, tillæg A side 1235 og 1238.

Baggrunden for forslaget er, at hele den vestlige verden siden Brundtland-rapporten, »Vores fælles fremtid« – Brundtland-kommissionens rapport om miljø og udvikling, 1987 – har diskuteret bæredygtig udvikling fokuseret på økonomisk og økologisk bæredygtighed. I den fortløbende internationale diskussion er social bæredygtighed i vidt omfang blevet anskuet som underordnet de økologiske og økonomiske processer.

SF ønsker derimod at sætte menneskets sociale vilkår i centrum for bestræbelserne på at skabe en fornuftig fremtid for alle. Den sociale dimension må derfor indgå på lige fod med de økonomiske og økologiske overvejelser. Ingen af faktorerne økologi, økonomi eller den sociale dimension kan siges at have fortrin, men er netop karakteriseret ved kontinuerligt at interagere og øve indflydelse på betingelserne for hverandre.

Brundtland-rapporten definerede i sin tid bæredygtig udvikling »som en udvikling, der imødekommer nutidens behov uden at gå på kompromis med fremtidige generationers mulighed for at dække deres behov.«

Sociale mekanismer som udstødelse fra arbejdsmarkedet, nedslidning, arbejdsskader, alkohol-, narko-, og medicinmisbrug m.m. er kun aspekter af det, man samlet kan karakterisere som mangel på social bæredygtighed. Social bæredygtighed handler om kultur og holdninger. Hvordan man indretter sig i samfundet, i familierne, i byerne, på arbejdspladserne – forholdet til omgivelserne og hvordan man tager ansvar for hinanden og deltager i sociale, kulturelle og demokratiske processer. Det handler om værdier for menneskelig omgang i en globaliseret og flerkulturel virkelighed.

Begrebet »glocal«-tendens, altså at verden både tenderer mod øget globalisering og øget fokus på det lokale, stiller nye krav til de menneskelige relationer.

Dette indvirker på kulturopfattelserne og holdningerne; hvordan man indretter samfundet lokalt, nationalt og internationalt. Men også i familierne, i byerne, på arbejdspladserne, dvs. i alle sociale relationer.

I Socialministeriets årlige rapport »Sociale Tendenser« fra 1996 gøres der nogle refleksioner over den manglende inddragelse af Agenda 21 (Handlingsprogram for bæredygtig udvikling, FN's konference i Rio de Janeiro, 1992) på det sociale område:

»Det er ikke nok at inddrage borgerne og bysamfundet i helhedstænkte og energirigtige genbrugsordninger i globalt og langsigtet perspektiv, når den byudvikling, der kommer ud af det, primært skal danne rammer for menneskers tilværelse og livskvalitet i det 21. århundrede.«

I Agenda 21-overvejelserne er der peget på 5 hovedlinjer:

- helhedssyn og tværsektorial tænkning
- aktiv borgerinddragelse
- kredsløbstankegang
- det globale perspektiv
- det lange sigte

Disse hovedlinjers relevans – både i Danmark og internationalt – er evidente. Det, man kalder det sociale danmarkskort, finder sin umiddelbare pendant globalt. Den økonomiske skævvridning og ulige fordeling, ikke bare af velstand, men af alt lige fra basale frihedsrettigheder til rent drikkevand, rummer myriader af demografiske, helbredsmæssige, materielle, uddannelsesmæssige og økologiske implikationer. Flytningestrømme som følge af naturkatastrofer, krig og politisk ustabilitet sender rystelser ikke blot i de berørte lokale regioner, men over hele kloden.

Behovet for helhedstænkning, langsigtede overvejelser og bæredygtige løsninger er derfor påkrævet. At være på omgangshøjde med tiden handler således om at kunne foregribe fremtidige problemstillinger. Dette påpegede statsministeren også i en artikel i OECD-Observer den 11. april 2001, hvori det bl.a. hedder, »at når vi retter blikket mod spørgsmålet om bæredygtig udvikling, så er det som at sigte efter et mål, der bevæger sig. Det er ikke tilstrækkeligt at justere politikken

og anbefalingerne efter de dagsaktuelle vilkår. Vi må derimod foregribe forandringer og være parate til at respondere adækvat på morgendagens udfordringer.«

SF vil pege på en række sociale områder, som er relevante i forhold til hovedlinjerne i Agenda 21-rapporten:

Helhedssyn og tværsektoriel tænkning

Miljødelen i bæredygtigheden er et centralt emne i helhedssynet. Bevarelse af miljøet berører såvel den økonomiske side som den sociale side. F.eks. bevidstheden om, at de varer man køber er miljørigtigt produceret, om de er økologiske. Og hvordan behandler man miljøet i vores fritid og under kulturel udfoldelse. Det handler f.eks. om at smide affald i naturen og vælge offentlig transport frem for at køre alene i bilen. Er arbejdspladserne miljømæssigt og socialt hensigtsmæssigt fungerende, eller er der alene taget hensyn til økonomien.

Aktiv borgerinddragelse

En grundpille i Agenda 21 er borgernes deltagelse. Initiativerne kommer dog sjældent fra borgerne selv. Der er derfor behov for en »oppefra og ned«- igangsættelse med et »nedefra og op«- perspektiv. Det kan ske ved opgaveudlægning til borgerne, f.eks. i forbindelse med affaldssortering. Det kan også handle om renovering af boligområder, hvor borgerne gennem kvarterløft inddrages i arbejdet.

Den sociale servicelovs bestemmelser om samarbejde med frivillige organisationer kan danne økonomisk grundlag for borgerinddragelse i forbindelse med social bæredygtighed.

Kredsløbstankegang

Et væsentligt initiativ i forbindelse med bæredygtighed er genbrug. Mange af de ting, der kasseres, kan genbruges. Man er i gang med affaldssortering og papirgenbrug, men genbrugsindsatsen kan udvides langt mere, end den er i dag til f.eks. også at omfatte brugsgenstande.

Menneskelige ressourcer bør indgå i genbrugstankegangen, det handler f.eks. om virksomhedernes sociale ansvar, som er beskrevet nedenfor. Et andet perspektiv er styrkelse af lokale netværk omkring socialt udstødte. Ofte betragter man såkaldte ressourcetsvage som uden netværk, fordi sådanne netværk ikke er socialt acceptable, men de rummer stærke kræfter, som kan indgå i udbygning af social bæredygtighed. I mange boligområder er der eksempler på, at ressourcetsvage bliver ressourcestærke, når deres netværk accepteres og indgår i opgaveløsninger i miljøet.

Det globale perspektiv

Udfordringen i Agenda 21 om et globalt perspektiv kan bruges på flere niveauer.

Med udviklingen af det multietniske samfund har man i næsten alle lokalsamfund borgere, som kan trække et globalt perspektiv og erfaringer fra andre samfundskulturer ind i hverdagslivet.

Den globale hverdag er gennem medierne kommet ind i dagligstuen hos de fleste, og bevidstheden om behovet for dansk bistand er nærværende. Arbejde med indsamling af genbrugsmaterialer m.v. vil kunne samle grupper af borgere og herigennem føre til udvikling af netværk, som kan understøtte social bæredygtighed.

Det lange sigte

Miljøproblemer og sociale problemer har en del fællestræk. For begges vedkommende får uløste problemer langtrækkende virkning for flere generationer.

Socialforskningen har bevist, at langvarig arbejdsløshed, social udstødelse mv. ikke kun påvirker familien her og nu, men har virkning i op til flere generationer. Det er ikke kun inden for det fysiske miljø, der er tale om langvarige skader, som kræver forebyggelse. Inden for den sociale sektor har forebyggelse ikke den højeste prioritet.

I modsætning til miljøområdet savner det sociale område en slagkraftig praksis- og konsekvensforskning og en tydelig formidling af sociale samfundsproblemer.

Her kan Agenda 21-tankegangen måske få indflydelse.

Herudover fremhæver SF:

- Virksomhedernes sociale ansvar skal øges. Menneskelige ressourcer skal benyttes og ikke udnyttes. Der skal tages nødvendige foranstaltninger for at undgå nedslidning – og borgere, som af den ene eller anden grund ikke er arbejdsdygtige på almindelige vilkår, skal sikres mulighed for værdig inddragelse på arbejdsmarkedet, jf. de sociale partnerskaber mellem kommuner og virksomheder, som statsministeren omtaler i en kronik i Berlingske Tidende den 10. november 2000.
- Socialt sårbare grupper skal inddrages i nærmiljøet, og deres netværk skal støttes med respekt for andre måder at leve sit liv på uden at underlægges et normalitetskrav, som ikke kan honoreres og kun vil af føde yderligere nederlag.
- Social marginalisering og stigmatisering gennem den såkaldt sociale arv skal imødegåes. Social bæredygtighed kræver således viljen til:

F. t. beslutn. vedr. social og samfundsmæssig bæredygtighed

- at forebygge/undgå/begrænse, at sociale skader opstår
- at opfange og medvirke til løsning af sociale problemer på kort og lang sigt
- at udvikle socialt forpligtende miljøer i lokalområder, som kan virke forebyggende og støttende, så sociale hændelser ikke udvikler sig til sociale problemer,
- at udvikle arbejdspladser og beskæftigelsesformer til gavn for alle parter i de sociale lokalmiljøer.

»I Danmarks Nationale Strategi for Bæredygtig Udvikling: Udvikling med Omtank – Fælles Ansvar«, som regeringen fremlagde i juni 2001, betones vigtigheden af inddragelsen af det sociale aspekt – både lokalt og globalt – gentagne gange.

Og statsminister Poul Nyrup Rasmussen påpegede i sin tale ved OECD-mødet den 17. maj 2001 i Paris om bæredygtig udvikling, at »de sociale udfordringer

ved bæredygtig udvikling er en tilsvarende udfordring. Landene må konfrontere sig med de problemer der knytter sig til fattigdom, miljømæssig påvirkning på helbredstilstanden, social udstødelse og konsekvenserne ved det aldrende samfund. Investeringer i sociale og miljømæssige spørgsmål viser sig ofte at være gensidigt afhængige. Forbedringer af de sociale forhold tilvejebringer, som eksempel, et bredere perspektiv på afvejningen af kortsigtede økonomiske fordele og langsigtede miljømæssige gevinster. At tilvejebringe lige muligheder for uddannelse, oplæring og sundhed og at udvikle et velfungerende arbejdsmarked er essentielle forudsætninger for at frembringe et sådant samfund.

SF foreslår derfor, at regeringen i forlængelse af dette forestår en årlig tilbagerapportering på initiativer til sikring af social bæredygtighed.

Skriftlig fremsættelse

Villy Søvnald (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om sikring og udvikling af social og samfundsmæssig bæredygtighed.

(Beslutningsforslag nr. B 26).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.